

Креативне й інноваційне підприємництво і стартапи в сфері харчових виробництв, як прикладний інструментарій креативної економіки

В статті досліджено прикладний та теоретичний аспект креативного та інноваційного підприємництва в сфері виробництва продуктів харчування і стартапів в креативній економіці.

Встановлено, що підприємництво є різновидом господарської творчості, тому досліджено поняття креативного підприємництва, як відносно нового поняття в економіці.

Розглянуто специфічні особливості підприємницької творчості, до яких належать специфічне походження, багатогранна основа, усвідомлена творча спрямованість, своєрідний механізм реалізації, перетворююча роль, наявність вторинного ефекту.

Встановлено, що підприємництво в сфері креативних індустрій відноситься до бізнесу, який працює в рамках культурних і творчих індустрій та виокремлено наступні види креативного підприємництва: культурне, соціальне, змішані моделі підприємництва в сфері креативної економіки.

Розкриваючи питання креативного підприємництва розглянуто поняття інноваційне підприємництво, яке сьогодні перебуває в авангарді модернізації економіки.

З позиції Закону України «Про інноваційну діяльність» досліджено поняття інновації, інноваційне підприємництво, інноваційне підприємство. Досліджені приклади форм організації інноваційного підприємництва серед яких: інноваційний центр, технопарк, технополіс, інноваційний бізнес-інкубатор тощо.

Встановлено, що найпрогресивнішим шляхом продукування інновацій є розвиток стартапів на базі вже існуючих розробок науково-дослідних інститутів, університетів та за ініціативою підприємців. Досліджено поняття стартап та стартап-компанія.

Проаналізовано фактори підвищення позиції України в рейтингу країн за кількістю стартапів серед яких: розвиток бізнес-інкубаторів; щорічний ріст чисельності ІТ-спеціалістів на 20%; суттєвий ріст інвестиційних угод; успіх українських стартапів.

Зроблено підсумки про форми просторової організації креативного підприємництва в креативній економіці, які мають спільні характеристики.

Ключові слова: *творчість, підприємство, стартап, креативна економіка, креативне підприємництво, інноваційне підприємництво, інновація.*

ТРУШ Ю.Л.
ШЕВЧЕНКО А.Н.

Креативное и инновационное предпринимательство и стартапы в сфере пищевых производств, как прикладной инструментарий креативной экономики

В статье исследованы прикладной и теоретический аспект креативного и инновационного предпринимательства в сфере производства продуктов питания и стартапов в креативной экономике.

Установлено, что предпринимательство является разновидностью хозяйственной творчества, поэтому исследовано понятие креативного предпринимательства, как в отношении нового понятия в экономике.

Рассмотрены специфические особенности предпринимательской творчества, к которым относятся специфическое происхождение, многогранная основа, осознанная творческая направленность, своеобразный механизм реализации, преобразующая роль, наличие вторичного эффекта.

Установлено, что предпринимательство в сфере креативных индустрий относится к бизнесу, который работает в рамках культурных и творческих индустрий и выделены следующие виды креативного предпринимательства: культурное, социальное, смешанные модели предпринимательства в сфере креативной экономики.

Раскрывая вопрос креативного предпринимательства рассмотрено понятие инновационное предпринимательство, сегодня находится в авангарде модернизации экономики.

С позиции Закона Украины «Об инновационной деятельности» исследовано понятие инновации, инновационное предпринимательство, инновационное предприятие. Исследованы примеры форм организации инновационного предпринимательства среди которых: инновационный центр, технопарк, технополис, инновационный бизнес-инкубатор и тому подобное.

Установлено, что прогрессивным путем продуцирования инноваций является развитие стартапов на базе уже существующих разработок научно-исследовательских институтов, университетов и по инициативе предпринимателей. Исследовано понятие стартап и стартап-компания.

Проанализированы факторы повышения позиции Украины в рейтинге стран по количеству стартапов среди которых: развитие бизнес-инкубаторов; ежегодный рост

численности ИТ-специалистов на 20%; существенный рост инвестиционных соглашений; успех украинских стартапов.

Сделано итоги о формах пространственной организации креативного предпринимательства в креативной экономике, которые имеют общие характеристики.

Ключевые слова: *творчество, предприятие, стартап, креативная экономика, креативное предпринимательство, инновационное предпринимательство, инновация.*

TRUSH U.L.

SHEVCHENKO O.N.

Creative and innovative entrepreneurship and startups in the field of food production, as an applied tool for creative economy

The article investigates the applied and theoretical aspect of creative and innovative entrepreneurship in the field of food production and startups in the creative economy.

It is established that entrepreneurship is a kind of economic creativity, so the concept of creative entrepreneurship is studied as a relatively new concept in the economy.

The specific features of entrepreneurial creativity are considered, which include the specific origin, multifaceted basis, conscious creative orientation, a kind of implementation mechanism, transformative role, the presence of a secondary effect.

It is established that entrepreneurship in the field of creative industries refers to business that operates within the cultural and creative industries and the following types of creative entrepreneurship are identified: cultural, social, mixed models of entrepreneurship in the field of creative economy.

Revealing the issue of creative entrepreneurship, the concept of innovative entrepreneurship is considered, which today is at the forefront of economic modernization.

From the standpoint of the Law of Ukraine "On Innovation" the concept of innovation, innovative entrepreneurship, innovative enterprise is studied. Examples of forms of organization of innovative entrepreneurship are studied, including: innovation center, technopark, technopolis, innovation business incubator, etc.

It is established that the most progressive way to produce innovations is the development of startups on the basis of existing developments of research institutes, universities and at the initiative of entrepreneurs. The concepts of startup and startup company are studied.

The factors of increasing Ukraine's position in the ranking of countries by the number of startups, including: development of business incubators; annual growth in the number of IT

specialists by 20%; significant growth of investment agreements; success of Ukrainian startups.

The results of the forms of spatial organization of creative entrepreneurship in the creative economy, which have common characteristics, are made.

Key words: *creativity, enterprise, startup, creative economy, creative entrepreneurship, innovative entrepreneurship, innovation.*

Постановка проблеми. Креативна економіка (економіка знань) – це особливий сектор економіки, що базується на інтелектуальній діяльності. Креативна економіка передбачає формування уяви щодо змістовних характеристик та значущості креативної економіки, а також опанування підходів різних наук до проблематики формування компетенцій креативності в галузі генерування нових ідей та їх реалізації.

В умовах євроінтеграції розвиток людського потенціалу, підприємництва та інноваційності в контексті розвитку креативних індустрій може забезпечити підвищення конкурентоспроможності економіки України та забезпечити довготерміновий економічний ріст та інноваційний розвиток підприємств з виробництва харчових продуктів.

Тому питання теоретичного та прикладного аспекту креативного та інноваційного підприємництва в області виробництва харчових продуктів і стартапів в креативній економіці є актуальними.

Отже, обрана тема дослідження статті варта уваги економістів, науковців та спеціалістів з фінансових питань.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Головним завданням для економіки кожної країни є забезпечення випереджаючих темпів економічного зростання та підтримка виходу традиційного бізнесу з виробництва продуктів харчування за межі внутрішнього ринку. Відповідно, сучасний успіх підприємств все частіше залежить від синтезу творчості (креативності), підприємництва та технологічних інновацій.

Розуміння важливості та вивчення впливу взаємовигідної співпраці на всіх підприємницьких рівнях у найрізноманітніших формах і способах значно сприяє формуванню новаторських ідей, розробці нових проектів, зростанню фінансування, чисельності покупців та споживачів продуктів і послуг креативного сектору економіки.

До відомих представників економічної думки, які в цілому досліджували тему підприємництва та інновацій в креативній економіці можна віднести О.М. Свінцицьку, В.О. Ткачук, Т.В. Божидарнік, І. Вахович, Ю.М. Бажал, І.В. Бакушевич, О.С. Вишневецького, В.І. Ляшенка та інших спеціалістів [1-5].

Мета статті. Дослідити прикладний та теоретичний аспект креативного та інноваційного підприємництва в сфері виробництва продуктів харчування і стартапів в креативній економіці.

Виклад основного матеріалу. Підприємництво є різновидом господарської (економічної) творчості, яка пов'язана із постійною динамікою та коректуванням цілей, пошуком оптимальних варіантів їх досягнення, оцінюванням співвідношення цілей, засобів і результатів творчої діяльності.

Підприємництво в сфері креативних індустрій має ознаки традиційного, але, як правило, обмежується сферами мистецтва, культури, дозвілля та інших сфер креативних індустрій. Переважно такий вид діяльності ототожнюють з креативним підприємництвом, однак існують певні відмінності.

Креативне підприємництво – це відносно нове поняття в економіці, яке природно свідчить про те, що творчість і мистецтво є затребуваними послугами, які забезпечують успіх будь-якої компанії. Основна відмінність від звичних норм роботи полягає у навичках креативного мислення, мобільності та здатності постійно вчитися.

Засновник креативного простору і коворкінгу «Часопис», співзасновник проекту «Цікавий Київ» М. Яковер коментує це питання так: «Креативність в сучасному бізнесі, насамперед, полягає в тому, щоб, поєднуючи вже існуючі ідеї, створювати нові цінності» [2]. Особливості такої творчості представлено в табл. 1 [5].

Таблиця 1

Специфічні особливості підприємницької творчості

Особливості	Зміст
Специфічне походження	Усвідомлена потреба зміни та вдосконалення підприємницького середовища та (або) свого внутрішнього світу
Багатогранна основа	Високий рівень професійної компетентності, широка галузь знань, підприємницький стиль мислення, духовність, етичні орієнтири та етичні обмежувачі
Усвідомлена творча спрямованість (первинний ефект)	Створення матеріальних і духовних цінностей, що дозволяють задовольнити суспільні потреби
Своєрідний механізм реалізації	Нестандартність підприємницьких творчих рішень, що приймаються, в основі яких лежить постійна динаміка і корегування цілей, пошук оптимальних варіантів їх досягнення, оцінювання співвідношення цілей, засобів і результатів творчої підприємницької діяльності
Перетворююча роль	Зміна внутрішнього та зовнішнього світу підприємця
Наявність вторинного ефекту	Розвиток творчих процесів у всій підприємницькій структурі та здійснення продуктивної творчої взаємодії між членами підприємницької структури

Отже, *креативне підприємництво* – це діяльність, яка ґрунтується на культурній творчості, мистецтві, креативності і здатності капіталізувати інтелектуальну власність в будь-якій сфері економіки. Креативність проявляється у процесі розробки, впровадження і прибуткової реалізації бізнес-ідей.

Підприємництво в сфері креативних індустрій відноситься до бізнесу, який працює в рамках культурних і творчих індустрій. Такі галузі мають інші можливості створювати капітал, різну економічну логіку та динаміку розвитку. Більшість таких компаній – це маленькі або навіть мікропідприємства, дуже мобільні, часто сезонні або засновані на проектах. Наприклад, архітектурне бюро, музична студія, онлайн-медіа, відеопродакшн, майстерня з виготовлення текстилю, кінофестиваль, рекламне агентство та телеканал – все це формати організації креативного бізнесу та ведення підприємницької діяльності в сфері креативної економіки. Основний фактор тут – спрямованість на отримання прибутку за допомогою художніх ідей і креативу.

Підприємництво в креативній економіці, окрім бізнесу в креативних індустріях, включає в себе інші напрями і галузі діяльності, з якими вони перетинаються та взаємодіють задля просування та популяризації продукту на споживчому ринку.

У сфері креативної економіки можна викоремити наступні *види креативного підприємництва* [4]:

1.*Культурне підприємництво* – організована діяльність, основною метою якої є виробництво або відтворення, просування, поширення та / або комерціалізація товарів, послуг культурного, історичного та художнього характеру.

2.*Соціальне підприємництво* – діяльність, орієнтована на позитивне вирішення екологічних, соціальних і культурних проблем.

3.*Змішані моделі підприємництва в сфері креативної економіки*. Вони вирішують суспільні проблеми, призводять до соціальних змін і підвищують рівень культури та обізнаності людей.

Отже, до креативного підприємництва відносяться всі галузі діяльності та виробництва, які використовують творчий підхід в практиці господарювання, в тому числі і сфера виробництва харчових продуктів. В креативних індустріях підприємництво перетворює творчий та інтелектуальний ресурс в «ринковий продукт» (як варіант «харчовий продукт»).

Розкриваючи питання креативного підприємництва варто згадати і про *інноваційне підприємництво*, яке сьогодні перебуває в авангарді модернізації економіки. Цей тип сучасного бізнесу багато в чому визначає темпи економічного зростання, конкурентоспроможності продукції на національному та міжнародному ринках. Тому

інтерес до організації інноваційного підприємництва в креативній економіці пов'язаний з активним впровадженням творчості та її здатності до генерування нових ідей. Тільки творчість, втілена в інновацію, дозволяє перейти бізнесу від одного ступеня розвитку до іншого, вищого, забезпечуючи його новий якісний стан і, відповідно, розвиток і прогрес. З поняттям «інновація» (нововведення) найчастіше ототожнюють:

- по-перше, новаторське дослідження або розробку;
- по-друге, зміни в стилі роботи організації з метою створення сприятливіших умов для клієнта;
- по-третє, розробку нових товарів або послуг на умовах, досконаліших ніж ті, що є зараз.

Закон України «Про інноваційну діяльність» визначає термін «інновації» як новостворені та (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного чи іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери [1-5].

Підприємство (об'єднання підприємств), що розробляє, виробляє і реалізує інноваційні продукти (продукти харчування) та (або) продукцію чи послуги, обсяг яких у грошовому вимірі перевищує 70% його загального обсягу продукції і (або) послуг, називають *інноваційним підприємством*. Прикладом форм організації інноваційного підприємства є: інноваційний центр, технопарк, технополіс, інноваційний бізнес-інкубатор з виробництва продуктів харчування тощо.

Організація інноваційного підприємництва багато в чому залежить від типу інновацій, сфери їх призначення та використання продуктів харчування. Розрізняють багато їх видів, наприклад, продуктові, технологічні, технічні, ринкові, соціальні та ін.

Найшвидшим шляхом продукування інновацій є розвиток стартапів на базі вже існуючих розробок науково-дослідних інститутів, університетів та за ініціативою підприємців. Сам термін «*стартап*» з'явився в журналі *Forbes* в 1976 р. і *Business Week* в 1977 р. для позначення компаній з короткою історією операційної діяльності.

У вузькому розумінні, *стартапом вважається проект*, що швидко розвивається у певній галузі економіки. Успішний запуск такого проекту, як правило, забезпечує значний соціально- економічний ефект, який проявляється через створення нових робочих місць та достойну оплату праці персоналу (відомо 25 міжнародних світових стартапів в сфері виробництва продуктів харчування).

Стартап – це процес реалізації абсолютно нових бізнес-ідей за короткі терміни з мінімальною кількістю фінансових ресурсів та при високих ринкових ризиках.

Стартап виступає новою перспективною формою ведення бізнесу в креативній економіці в Україні. Саме за допомогою розвитку стартап-компаній в Україні вирішується питання малого і середнього бізнесу, які в подальшому стануть великими компаніями й матимуть наукоємну продукцію і розвинений підприємницький сектор з виробництва продуктів харчування.

Стартап-компанією називають нещодавно створену компанію (можливо, вона ще не зареєстрована офіційно, але планує стати офіційною), що будує свій бізнес на основі інновацій або інноваційних технологій та володіє обмеженими ресурсами.

Відповідно до твердження представників інноваційного бізнесу, до 2005 р. в Україні фактично не було стартапів. Усе відбувалося навколо аутсорсингу (передачі компанією частини її завдань або процесів стороннім виконавцям на умовах субпідряду). На сучасному етапі, розвиток інформаційних технологій змінив способи і методи господарювання; інтенсивно розвиваються стартап-компанії, які гнучко реагують на потреби ринку та пропонують конкретні рішення для своєї цільової аудиторії. Щороку в Україні зростає кількість інноваційних ідей та прогресивних людей, які готові втілювати ці ідеї. Сервіс *Startup Ranking* прореєстрував країни світу за кількістю стартапів у 2018 р., які в них засновані. В рейтинг увійшли 137 країн, а Україна зайняла 37 місце, обігнавши Південну Корею і Естонію, – у нас нарахували 77 стартапів. На першій позиції знаходиться США (3687 стартапів), на другому та третьому місцях – Індія (990) і Великобританія (555) [3].

Підвищенню позиції України в рейтингу країн за кількістю стартапів сприяв ряд факторів, зокрема:

- розвиток бізнес-інкубаторів – це своєрідні посередники між новим проектом та інвесторами, які можуть фінансувати його реалізацію;
- щороку чисельність ІТ-спеціалістів зростає на 20%;
- суттєвий ріст інвестиційних угод;
- успіх українських стартапів.

До позитивних рис українського бізнес-середовища можна віднести низьку конкуренцію в різних сферах діяльності і те, що шлях для реалізації власних проектів у сфері креативних індустрій відкритий для кожного підприємця, середнього та малого. Це можливість для усіх креативних людей втілювати свої ідеї і, таким чином, впроваджувати інновації в науку, сектор обслуговування, бізнес та інші сфери життя.

Висновки. Отже, можна підсумувати вищевикладене і зробити висновок, що всі форми просторової організації креативного підприємництва в креативній економіці мають спільні характеристики, які полягають у наступному:

- виконують функції сприяння, полегшення, забезпечення концентрації людського капіталу;
- допомагають налагодити співпрацю і комунікацію між окремими митцями, підприємцями і інвесторами, мешканцями міст, підприємствами креативної індустрії;
- сприяють доступу та обміну новими знаннями, ресурсами, що є критерієм успіху локалізації креативного сектору економіки.

Список використаних джерел

1.Свінцицька О.М., Ткачук В.О. Креативна економіка та креативні індустрії: навч. посіб. / О.М. Свінцицька, В.О. Ткачук. Житомир. Державний університет «Житомирська політехніка». 2020. 218 с.

2. Божидарнік Т.В. Креативний менеджмент: навч. посібн. / Т.В. Божидарнік, Н.М. Василик. Херсон. ОЛДІ-ПЛЮС. 2014. 498 с.

3. Вахович І. Розвиток креативних індустрій: регіональний вимір: монографія / І. Вахович, О. Чуль. Луцьк. Вежа-Друк. 2014. 288 с.

4. Бажал Ю.М., Бакушевич І.В., Венесар У. Інноваційне підприємництво: креативність, комерціалізація, екосистема: навч. посібн. для вищих навчальних закладів / авт. кол.: Ю.М. Бажал, І.В. Бакушевич, У. Венесаар та ін. / за ред. д-ра екон. наук, проф. Ю.М. Бажала. К.: Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ. 2015. 280 с.

5.Ляшенко В.І., Вишневський О.С. Цифрова модернізація економіки України як можливість проривного розвитку: монографія / В.І. Ляшенко, О.С. Вишневський; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. Київ. 2018. 252 с.

References

1.Svincy`cz`ka O.M., Tkachuk V.O. Kreaty`vna ekonomika ta kreaty`vni industriyi: navch. posib. / O.M. Svincy`cz`ka, V.O. Tkachuk. Zhy`tomy`r. Derzhavny`j universy`tet «Zhy`tomy`rs`ka politexnika». 2020. 218 s.

2. Bozhy`darnik T.V. Kreaty`vny`j menedzhment: navch. posibn. / T.V. Bozhy`darnik, N.M. Vasy`ly`k. Xerson. OLDI-PLYuS. 2014. 498 s.

3. Vaxovy`ch I. Rozvy`tok kreaty`vny`x industrij: regional`ny`j vy`mir: monografiya / I. Vaxovy`ch, O. Chul`. Lucz`k. Vezha-Druk. 2014. 288 s.

4. Bazhal Yu.M., Bakushevy`ch I.V., Venesar U. Innovacijne pidpry`emny`czstvo: kreaty`vnist`, komercializaciya, ekosy`stema: navch. posibn. dlya vy`shhy`x navchal`ny`x zakladiv / avt. kol.: Yu.M. Bazhal, I.V. Bakushevy`ch, U. Venesaar ta in. / za red. d-ra

ekon. nauk, prof. Yu.M. Bazhala. K.: Univ. vy`d-vo PUL`SARY`. 2015. 280 s.

5.Lyashenko V.I., Vy`shnevs`ky`j O.S. Cy`frova modernizaciya ekonomiky` Ukrayiny` yak mozhly`vist` prory`vnogo rozvy`tku: monografiya / V.I. Lyashenko, O.S. Vy`shnevs`ky`j; NAN Ukrayiny`, In-t ekonomiky` prom-sti. Ky`yiv. 2018. 252 s.